

Az a régi roham

A közelmúltban megszűnt a budai Fő utca 5. szám alatti szivattyútelep. Történelmi események szövődtek össze ezzel az utcarésszel és környékével.

A szivattyú helyén az akna ma is vízzel van tele. 1945. február 12-én a Jégverem utca és Lánchíd közötti útszakasz szabadult fel utolsóként; ide húzódtak az SS-csapatok maradványai. Az ostrom alatt a környék lakói is az aknához jártak vízért éppúgy, mint szabadságharcunk idején a császári osztrák katonaság. Évszázadokon át itt állott a vízmű és Hentzi tábornok a „vízvezetési nyomattyúmű” védelmére itt építette ki a „palliszádokat”, a földbe vert tölgyfacölöpökkel kiképzett „vízi táborvédet”.

A Kmety-hadosztály

Jókai Mór Kőszívű ember fiai című regényében a valóságnak megfelelően örökítette meg azt a történelmi pillanatot, amikor a 10. honvédszászlóalj szuronyrohamával megkezdte Budavár ostromát. Meg sem kísérelhetem, hogy vele versenyre keljek, de az évforduló bátorságot ad, hogy néhány, alig ismert epizóddal igyekezzem gazdagítani e városrész történetét.

1849. május 4. pénteki napja kitörölhetetlen a budai utcák történelméből.

A Kmety-hadosztály egyes részei, április végén kompon Nagymarosnál átkeltek a Dunán, hogy a visegrádi Duna-kanyar festői szakaszán menetelve, Esztergom és Dorog érintésével Óbuda alá érjenek. Az ostrom előtti hajnalon Kmety ezredes összes főtisztjét egybehívta és közölte, hogy a Buda vára alatti vízgépet kell elsőnek megsemmisíteni. Ekkor a 10. zászlóalj tisztjei egyhangúlag kérték, hogy „a tűzpróbát már sokszor kiállott csapatjuknak” engedje át a csata megkezdését. És a határozat *délben már tényné vált.*

Úgy indult az a nap, mint ha nem is rohamra, hanem majálisra készülének. Örömmámmorral teli diadalút volt a honvédek bevonulása a vízvárosi Fő utcán. A polgárok étellel, italokkal, szivarokkal ajándékozták meg a katonákat, Nemzetiszín szalagokkal díszítették az ágyúkat és lovakat. Összeölelkezve haladtak a honvédekkel egészen a Bombatérig, ahonnan a 10. zászlóalj indult rohamra öt századával.

Már csak néhány ház

A Jégverem utca 1. számú ház telkén, a Duna-partról kiindulva — a Kapucinus utca, majd Pala, Szalag, Donáti utcák érintésével — húzódtak a sáncok a Halászbástya akkor még létező fedett folyósójához. A Fő és Jégverem utca kereszteződésénél, a vízmű közvetlen közelében volt a torlasz kapuja, mely mögül az osztrák tüzérség kartácsa oly sok fiatal honvéd életét oltotta ki. Az első rohamban megsebesült a 10. zászlóalj parancsnoka, Ádám Örnagy és a zászlótartó is.

Ma már csak néhány ház áll a Lánchíd közelében az akkori időből. Ezek megerősített kapui és ablakai mögül ontották a tüzet a rohamozó honvédekre. Az egykori Kosuth-híd budai hídfőjének emlékoszlopa helyén, a plébánia Duna-parti oldala mellett, a 9. számú hatfontos üteg első ágyújánál, fiatal pesti diákokból bátor férfiakká edződött tüzérek célozták meg „a lánchídfőnél levő cölöpkerítést”. Azt rombolva, segítették a honvédek rohamát s a „Fehér Kereszt” fogadó boltíves kapualjába vontatták be löszeres kocsijukat az osztrák gránátok elől.

Azoknak a diadalmas heiteknek koronájaként, május 21-én utolsó rohamukkal, győztesként tűzték ki lobogójukat a Lánchídnál lehorogonyzott hajóra.

Dr. Kovássy Zoltán